

Retfærd. Dansk retspleje lider under partiske dommere og forskræmte advokater. Systemet bør saneres – forbillederne kan man finde i England og Israel.

AF HERLUF COHN
Advokat

Vor elendige retspleje

HVAD kendetegner dansk retspleje?

En dommerstand, der i alt væsentligt er rekrutteret fra Justitsministeriet, anklagemyndigheden og politiet og derfor er »objektivt partisk« i straffesager og andre sager mellem det offentlige og private, som desuden fortolker lovene tilfældigt og uforudseeligt, undgår at give fyldestgørende begrundelser for afgørelserne, hævner sig på kritikere gennem afvisning eller tab af disses retssager, er dårligt lønnet, gør alt for at skaffe sig lukrative bijobs og med henblik herpå skubber så mange retssager som muligt fra sig, undlader at beskytte det enkelte individ mod statsmagtens overgreb og ikke spekulerer videre over, om afgørelserne er retfærdige.

En advokatstand, som er helt undergivet og undertrykt af Justitsministeriets nuværende eller tidligere ansatte (dommerne). Disse sidder på advokaternes såkaldte selvjustits – i »advokatnævnet«. Advokaterne er uden indflydelse på valg af dommere og bliver sjældent udnævnt hertil. Ingen praktiserende advokat tør kritisere dommerstanden eller Justitsministeriet. Advokaterne er de sidste år gået bort fra at benytte sig af dommernes bistand. Sagernes antal er derfor faldet med ca. 12 pct. årligt. I stedet forhandler advokaterne sig til forlig eller lader tvisterne afgøre ved privat voldgift.

ENGELSK og israelsk retspleje er kendetegnet ved, at advokatstanden har den helt overvejende indflydelse på retsplejen. I England findes intet justitsministerium, og i Israel er det betydningsløst. Alle dommere i England hentes fra advokatstanden (barristers) og næsten alle i Israel. En nybagt jurist i England må allerede efter juridisk embeds-eksamen beslutte sig til, om han vil være advokat og senere eventuelt dommer, eller om han vil tage ansættelse i det offentlige. Vælger han den sidste løsning, bli-

ver han *ikke* dommer. Dommerstillingerne søges ikke, men dygtige og kendte advokater opfordres til at blive dommere. De er godt lønnede og må ikke have betalt bijobs f.eks. som voldtifts-mænd.

At en dommer er »objektivt upartisk« er af afgørende betydning, og det er grunden til, at man ikke vil have offentligt ansatte jurister til senere at blive dommere. Disse kan – som retsfilosofen Alf Ross skrev – ikke løsrive sig fra den tillid og loyalitet, der gjorde dem til så gode »arbejdere« i den offentlige administration. De vil derfor i sager mellem det offentlige og private på forhånd være tilbøjelige til at være på »det offentliges« side. Det udtrykkes i engelsk ret med sætningen: »It



is not enough, that justice is done, it must be seen to be done.« Engelsk/israelske dommere har ingen tilbøjelighed til på forhånd at give »det offentlige« medhold. Snarere tværtimod. De mener sig kaldet til at beskytte borgerne mod magtmisbrug fra administrationen som derved motiveres til at undlade ulovligheder og magtfordrejning. Israels Højeste-

ret virker såvel som appellinstans for landsretternes afgørelser, som »High Court of Justice«. Dvs. at ethvert individ kan klage direkte dertil over myndighedsmisbrug og ikke behøver gå den besværlige vej via underret og landsret. Et panel på tre dommere vil i løbet af få dage se på sagens realitet og træffe en endeligt bindende afgørelse. Dommerne føler sig kaldede til at udøve retfærdighed. De har en enorm arbejdsbyrde og forsøger at undgå at afvise sager. Folk hjælpes til at finde den rette instans, hvis højesteret ikke er kompetent.

FOR engelske/israelske dommere er *lovens tekst* afgørende. Er denne klar, hjælper det ikke, at denne betydning »ikke havde været lovgiverens mening«. Motiver til loven, kommissionsberetninger samt hvad juridiske professorer mener, er næsten uden betydning. Alle domme gives lange og fyldestgørende begrundelser. Derfor benyttes i vidt omfang tidligere domme som fortolkningsbidrag. Afgørelserne er ikke antallet af dommere, der står bag afgørelsen – der er ofte kun én dommer. Men derimod vægten af de anvendte argumenter.

Når israelske landsretter behandler sager som »første instans«, er der kun én dommer til afgørelsen. Og når parterne er tilfredse med den begrundelse én højesteretsdommer giver, bliver denne stående. Om tredjeinstansbevilling skal gives, afgøres af en dommer – og altså ikke administrativ myndighed som justitsministeriet.

Advokater skal ikke aflægge nogen »prøve« for at få møderet for højere retter. Engelsk/israelske advokater viser den for rettens værdighed nødvendige respekt for dommerne. Men da alle er advokater, er der ikke noget underdanighedsforhold eller den personlige afstandstagen, som i Danmark.

Alle er »brothers in Law«. At vi her i landet hurtigst muligt burde få indført det engelske/israelske system er utvivlsomt.